

Handläggare
Eskil Swerkersson
Telefon: 08-50814020**Till**
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2023-11-16

Inriktningsärende om förskola – Vintrosagatan

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ger förvaltningen i uppdrag att fortsätta utreda en ny förskola utmed Vintrosagatan i stadsdelen Hagsätra.

Sammanfattning

En detaljplan för västra Hagsätra, som möjliggör att förvaltningen ska kunna bygga en ny förskola med sju avdelningar, antogs i stadsbyggnadsnämnden i juni 2023.

Förvaltningen bedömer att det finns ett behov för den nya förskolan och redogör i detta ärende vilken statistik som ligger till grund för den bedömningen. Förvaltningen konstaterar att totalytan för förskolegården är relativt stor och ligger strax under Boverkets riktlinjer. Gården är däremot uppdelad i två nivåer, på grund av höjdskillnader, och förvaltningen vill i det fortsatta arbetet utreda hur den negativa effekten av detta kan minimeras.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ger förvaltningen i uppdrag att fortsätta utreda en ny förskola utmed Vintrosagatan i stadsdelen Hagsätra.

Bakgrund

Fokus Hagsätra-Rågsved är ett omfattande stadsutvecklingsprojekt som innefattar byggnation av bland annat cirka 3 000–4 500 bostäder fram till 2035. Inom ramarna för det ingår förskolan från detta inriktningsärende i en detaljplan (dnr 2018-06778) i etappen västra Hagsätra, som utöver förskolan föreslås möjliggöra cirka 470 bostäder, centrumverksamhet och en kyrka. Stadsbyggnadsnämnden antog detaljplanen i juni 2023.

Fokus Hagsätra-Rågsved är ett av fokusområdena som pekas ut i stadens översiktsplan. Enligt översiktsplanen ska staden rikta investeringar och planeringsresurser till de utpekade fokusområdena, för att möjliggöra en mer omfattande stadsutveckling än vad som är möjligt under rådande marknadsförutsättningar.

I förvaltningens verksamhetsplan finns det direktiv om effektiv lokalförsörjning, som förvaltningen förhåller sig till i det fortlöpande planeringsarbetet. Varje år sammanställer förvaltningen en lokalförsörjningsplan som ska styra planeringen av lokaler för kommunala verksamheter. Stadens befolkningsprognos ligger till grund för behovsbedömningen över tid.

Stadsledningskontoret arbetar årligen fram ett underlag som kallas förskoleframskrivningen, som stadsdelsförvaltningarna kan använda som stöd i sin planering. I förskoleframskrivningen beaktar de olika aspekter som påverkar behovet, bland annat befolkningsprognosen, flyttmönster och befintliga inskrivningsgrader, och gör sedan en bedömning kring hur behovet av förskoleplatser utvecklar sig de kommande tio åren inom kommunala och privata förskolor.

I planeringen av förskolor i Hagsätra tar förvaltningen även hänsyn till utvecklingen i Rågsved, eftersom stadsdelarna gränsar till varandra och det idag är många som bor i den ena stadsdelen men går i förskola i den andra. I dagsläget råder det ett överskott av platser sett över hela Hagsätra och Rågsved. Det är framförallt i Rågsved som det är mer lediga platser och förvaltningen arbetar på olika sätt med att ändra den trenden.

Befolkningsprognosen bedömer att antal barn i Hagsätra och Rågsved i åldern 1-5 år kommer att öka med 250 mellan 2023 och 2032. Enligt förskoleframskrivningen innebär det ett ökat behov med ungefär 150 platser inom kommunala förskolor under samma period, vilket motsvarar ungefär nio avdelningar. Till detta tillkommer ett ökat behov av ungefär 50 platser inom enskilt drivna förskolor. Om nya avdelningar inom enskilt drivna förskolor inte tillkommer, behöver de 50 platserna hanteras inom kommunala förskolor. Befolknings- och behovsökningen är relativt jämnt fördelat mellan Hagsätra och Rågsved.

Förvaltningens planering av förskolekapaciteten över tid följer den bedömda behovsutvecklingen från förskoleframskrivningen relativt bra, och ökar med sex avdelningar fram till 2032. I den siffran ingår förskolor som saknar inriktnings- och/eller genomförandebeslut, bland annat förskolan från detta inriktningsärende.

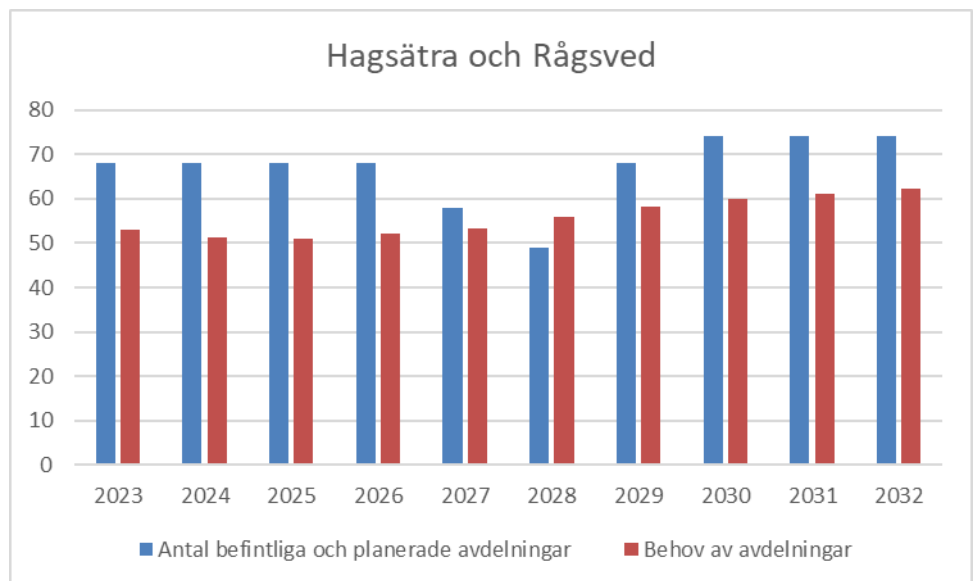

Bild 1. Stapeldiagram som visar befintliga och planerade avdelningar samt behov av avdelningar för kommunala förskolor från förskoleframskrivningen. Källa: Stadsledningskontoret 2023.

I bild 1 går det att utläsa att skillnaden mellan behov och faktiska antalet avdelningar minskar något mellan 2023 och 2032.

Utmärkande är att bedömt behov och antal avdelningar är relativt lika under åren 2027 och 2028, med ett bedömt underskott av avdelningar 2028.

Stadens befolkningsprognos, och förskoleframskrivningen, sträcker sig tio år fram i tiden. Det innebär att en stor del av befolkningsutvecklingen kopplat till pågående detaljplanarbeten inte syns där. För att säkerställa bra platser för kommande förskolor, och att kapaciteten är tillräcklig för den bedömda utvecklingen, behöver förvaltningen verka för att förskolor finns med i detaljplaneprocesser som nu pågår.

Ärendet

Förskolan från detta inriktningsärende har sju avdelningar och är placerad i parken Hagdalens norra ände, utmed Vintrosagatan. Ytan består idag av parkmark, och en parkväg löper genom planområdet och vidare ner genom Hagdalen söderut. Det finns idag flera fullvuxna träd inom fastigheten, och det är höjdskillnader i riktning mot intilliggande fastigheten Fjäderlåset.

Bild 2. Ungefärlig placering av förskolan i Hagsätra. Källa: DpMap 2023.

Utformning

På grund av platsens förutsättningar, med relativt stora höjdskillnader, har det för detta projekt inte varit möjligt att tillämpa SISAB:s koncept Framtidens förskola. Konceptet syftar till att bidra till en effektiv och ekonomiskt hållbar planprocess.

Förskolan från detta inriktningsärende planeras uppföras med tre våningsplan, varav en är suterrängvåning som anpassar byggnaden till topografin inom fastigheten. Fasaden på förskolan ska vara i trä och sockeln mot Vintrosagatan ska vara i betong eller likande stenmaterial.

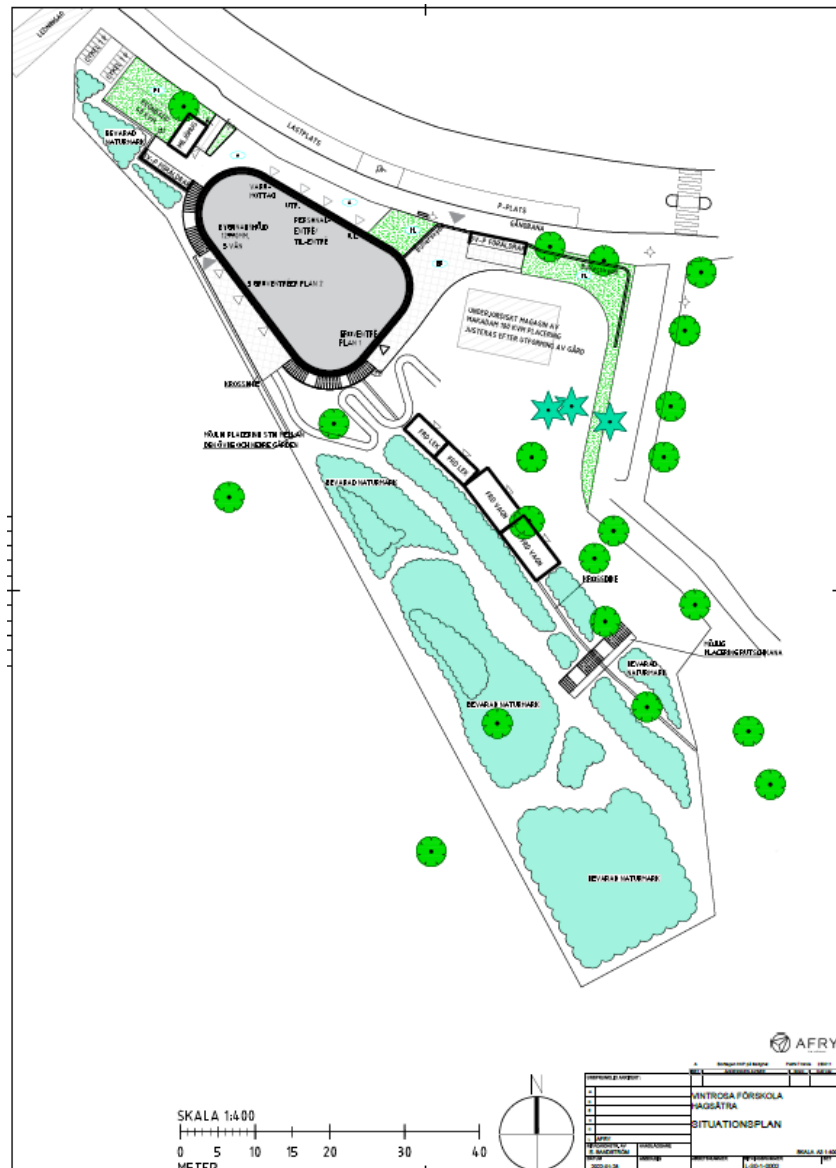

Bild 3. Visionsskiss som visar förskolan sedd från Vintrosagatan. Källa: Stadsbyggnadskontoret 2022.

För att få till en godtagbar ljudmiljö på förskolegården möjliggör detaljplanen att ett bullerplank, med maximal höjd på 1,2 meter, uppförs utmed Vintrosagatan. Utmed Vintrosagatan kommer det finnas en förvaringsplats för barnvagnar, cykelparkering och miljörum.

Förskolegård

Förskolegårdens totala friyta är 2 760 kvadratmeter, vilket motsvarar ungefär 25 kvadratmeter per barn om varje avdelning har 16 barn. På grund av höjdskillnader på gården är den uppdelad i två nivåer, som kommer att ha olika karaktärer. Den övre nivån kommer framförallt bestå av naturmark och kan nås via trappor och eventuellt en stig, ramp eller byggnadens hiss. Den lägre nivån närmare Vintrosagatan är relativt flack, och det finns här färre begränsningar kring utformning och vilken typ av lekställningar och likande som kan uppföras.

Angöring och tillgänglighet

Angöring till förskolan föreslås hanteras via byggnadens norra ände utmed Vintrosagatan, där det ska finnas en lastzon. Parkering för funktionsnedsatta är placerad i anslutning till personalentrén, utmed Vintrosagatan.

Hållbarhet

I stadens budget för 2023 har SISAB flera direktiv som ska bidra till mer miljövänliga lösningar, bland annat ska förskolor som de bygger som lägst certifieras med Miljöbyggnad silver.

Miljöbyggnad är ett certifieringssystem som granskar byggnader utifrån olika aspekter kopplade till miljön, och silver innebär att ambitionsnivån är högre än att bara tillmötesgå gällande lagkrav.

Förvaltningen planerar att tillskapa en parkeringsplats för funktionsnedsatta på den nya förskolan, men utöver det kommer inga parkeringsplatser för bil anläggas inom projektet.

I nära anslutning till förskolan finns både tunnelbanestation såväl som busshållplatser för linje 143 och 195 utmed Vintrosagatan och Olshammsgatan. Knappt 200 meter från förskolan går det att ansluta till ett primärt stråk från stadens cykelplan, för att till exempel kunna cykla vidare in mot centrala Stockholm.

Ekonomi

Förvaltningen mottog i september 2023 en kostnadsuppskattning från SISAB för en årshyra för första året på 6 841 700 kr, vilket motsvarar 54 299 kr per barn. Den uppskattade hyran utgår från en prognostiserad total projektkostnad på 101 500 000 kr. Inom denna kostnad ryms utredningskostnader på cirka 3 400 000 kr, varav cirka 1 200 000 kr är direkt kopplade till detaljplanekostnader. För mer information om projektekonomi, se bilaga 3.

Tidplan

Detaljplanen som förskolan ligger inom antogs av stadsbyggnadsnämnden i juni 2023. Enligt SISAB:s tidplan för projektet kan förskolan vara redo för inflytt i slutet av 2027.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Administrativa avdelningen i samverkan med Avdelning förskola.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Behov

Förvaltningens samlade bedömning är att det finns behov av att bygga förskolan från detta inriktningsärende. Bedömningen baseras dels på trender som går att utläsa i förskoleframskrivningen och

stadens befolkningsprognos, samt behovsanalyser kopplat till pågående exploateringsprojekt som framförallt påverkar befolkningsutvecklingen efter 2032.

Dagens överskott av förskoleplatser i Hagsätra och Rågsved totalt bedömer förvaltningen inte är ekonomiskt ohållbart, bland annat eftersom det i överskottet ryms sex avdelningar som av förvaltningen är klassade som evakueringslokaler. Evakueringslokalerna är nödvändiga för att genomföra större underhållsarbeten och liknande i befintliga förskolor.

Förskoleframskrivningen utgår i sin bedömning från dagens inskrivningsgrader. Hagsätra har en relativt sett låg inskrivningsgrad på 86 procent, medan det i Rågsved endast är 83 procent av barnen i förskoleålder som är inskrivna i förskola. Eftersom den långsiktiga ambitionen är att inskrivningsgraden i både Hagsätra och Rågsved ska gå upp, vill förvaltningen särskilt påpeka att planeringen av förskolelokaler behöver anpassas efter det.

Förskolegård

Förvaltningen bedömer att det finns goda förutsättningar för att den planerade gården ska kunna uppfylla riktlinjer från förvaltningens funktionsprogram för förskolors utomhusmiljöer. Bland annat eftersom den är relativt stor till ytan, samt för att det finns flera träd och annan vegetation som bidrar med skugga och olika lekvärden på gården.

I förvaltningens funktionsprogram för förskolors utemiljöer står det att gården bör vara sammanhängande, och förvaltningen kan konstatera att det går att tolka på olika sätt om gården från detta ärende är sammanhängande. Gården är sammanhängande men höjdskillnaderna innebär att det finns naturliga hinder för att röra sig mellan de olika nivåerna. Förvaltningen anser att det är viktigt att i det fortsatta arbetet ägna extra omsorg kring hur detta kan lösas på bästa sätt.

Med en totalyta om 2 760 kvadratmeter hamnar förskolegården i närheten av Boverkets rekommenderade totalyta på 3 000 kvadratmeter. De hänvisar till forskning som visar att denna storlek bör uppnås oavsett förskolans storlek, för att tillgodose barns behov av lek och rörelse.

Förskolans gårdsyta motsvarar 25 kvadratmeter per barn, om varje avdelning har 16 barn. Detta är lägre än Boverkets riktlinje om 40 kvadratmeter per barn på förskolegårdar. Förvaltningen har dock i kommunikation med Boverket fått bekräftat att siffran 40

kvadratmeter per barn inte är evidensbaserad, utan är tagen från Socialstyrelsens allmänna råd som togs bort i början på 1990-talet. De bedömer dock att många kommuner är nöjda med nyckeltalet och har därför valt att ha kvar den i sina riktlinjer.

Mot detta som bakgrund anser förvaltningen att det är viktigt att fortlöpande utveckla kunskapen om hur kvadratmetytan per barn på förskolegårdar påverkar kvalitéerna för barnen, såväl som slitage på gården. White arkitekter gjorde 2018 en studie över hur storleken på förskolegårdar i relation till antal barn på förskolan påverkar slitage av naturmaterial (se bilaga 1). De kunde konstatera att slitage ökade när kvadratmetytan gård per barn gick ner. För förskolegårdar i storleksspannet 20 till 30 kvadratmeter lyfter de att naturmaterial är vanligt förekommande, men slitage på bland annat gräs är relativt stort på platser som används i störst utsträckning.

Förvaltningen bedömer därför att kvadratmetytan per barn bör vara tillräckligt stor för att gräs, träd och växter ska klara det uppskattade slitaget från framtida barn på förskolan. I befintliga förskolor med liknande storlek på friyta per barn har inte förvaltningen noterat överslitage på förskolegårdarnas naturliga material.

Förvaltningen bedömer att närheten till parken Hagdalen samt Hagsätraskogens och Rågsveds naturreservat bidrar med mervärden för barnen på förskolan. Dessa lättillgängliga målpunkter kan också fylla en avlastande funktion, för att minska slitage på naturmaterial på förskolan.

Hållbarhet

Förvaltningen bedömer att förskolans närhet till Hagsätraskogens tunnelbanestation, busshållplatser i området och cykelbanor skapar goda förutsättningar för föräldrar att kunna gå eller cykla med sina barn till förskolan. I det fortsatta planarbetet kommer förvaltningen bevaka att SISAB förhåller sig till direktiv i budget rörande miljövänligt byggande.

Ekonomi

Årshyran för förskolan överstiger gällande nyckeltal inom staden, och förvaltningen kommer i det fortsatta planarbetet tillsammans med SISAB utreda möjliga sätt att minska på investeringskostnaderna, utan att kompromissa på förskolans kvalitét för barnen. Bullerskärmen är en kostnadsdrivande faktor, och förvaltningen vill undersöka om trafikåtgärder på Vintrosagatan kan bidra till lägre bullernivåer.

Förvaltningen kan konstatera att förskolan ligger inom ett utpekat fokusområde från stadens översiktsplan. Detta innebär att staden

ska rikta investeringar och resurser mot dessa områden, för att möjliggöra en stadsutveckling som rådande marknadsförutsättningar inte hade medgett annars. Förvaltningen anser därför att det, trots rådande marknadsläge med ökade kostnader, är viktigt att en ny förskola i just detta läge håller en hög kvalité, för att säkerställa att direktiv från översiktsplanen efterlevs.

Barnrättsperspektiv

Förvaltningen bedömer att förskolan från detta inriktningsärende är nödvändig för att förvaltningen ska kunna garantera en förskoleplats för framtida barn i Hagsätra och Rågsved.

I det fortsatta planarbetet är det viktigt att förvaltningen säkerställer att gårdens utformning i så stor grad som möjligt uppfyller riktlinjer och mål från förvaltningens funktionsprogram för förskolors utemiljöer, framförallt med avseende på hur det enkelt ska kunna gå att röra sig mellan de olika nivåerna.

Jämställdhetsanalys

Göteborg stad konstaterar i sina *riktlinjer för jämställdhetsarbete för parker och naturområden* (se bilaga 2) att naturliga miljöer skapar goda förutsättningar för att pojkar och flickor ska leka tillsammans. De hänvisar också till studier som visar att flickor rör sig mindre än pojkar, då konkurrensen om utrymme är stor i lek miljöer.

Eftersom både den totala ytan såväl som kvadratmetytan per barn är relativt höga, anser förvaltningen att det finns goda förutsättningar för en jämställd gårdsmiljö. Det kan bidra till mindre konkurrens om ytor, samtidigt som slitage på gräs, träd och växter kan minska. Förvaltningen bedömer att viktiga aspekter i den fortsatta planeringen är att ägna stor omsorg kring utformning av gården, för att i så stor grad som möjligt undvika trängsel och konkurrens om lekredskap och lek miljöer.

Tillgänglighet

Förvaltningen kommer bevaka att tillgängligheten för förskolan är i linje med gällande lagstiftning i det fortsatta planarbetet.

Förslag

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ger förvaltningen i uppdrag att fortsätta utreda en ny förskola på utmed Vintrosagatan i Hagsätra.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Anna Larsson
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Förskolegårdens friyta i förhållande till naturliga material, White Research Lab, 2018.
2. Parker och naturområden- Riktlinjer för jämställdhetsarbete, Göteborgs stad, 2014.
3. Budgetoffert inför inriktningsbeslut, Vintrosagatan, Ny förskola, E-Å-V Stadsdel.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2023-11-03
Anna Larsson, Avdelningschef	2023-11-01